

PŘIJATÉ TEXTY

P8_TA(2016)0456

Situace v Bělorusku

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. listopadu 2016 o situaci v Bělorusku (2016/2934(RSP))

Evropský parlament,

- s ohledem na svá předchozí usnesení a doporučení o Bělorusku,
 - s ohledem na parlamentní volby konané dne 11. září 2016 a prezidentské volby konané dne 11. října 2015,
 - s ohledem na prohlášení předsedy Delegace EP pro vztahy s Běloruskem ze dne 13. září 2016 o nedávných parlamentních volbách v Bělorusku,
 - s ohledem na prohlášení mluvčího Evropské služby pro vnější činnost ze dne 12. září 2016 o parlamentních volbách v Bělorusku,
 - s ohledem na předběžné prohlášení OBSE / Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), Parlamentního shromáždění OBSE a Parlamentního shromáždění Rady Evropy ze dne 12. září 2016 o parlamentních volbách v Bělorusku,
 - s ohledem na závěry Rady o Bělorusku, zejména na závěry ze dne 16. února 2016, které zrušily omezující opatření vůči 170 osobám a třem běloruským společnostem,
 - s ohledem na závěrečnou zprávu OBSE ze dne 28. ledna 2016 o prezidentských volbách v Bělorusku konaných dne 11. října 2015,
 - s ohledem na řadu prohlášení běloruských orgánů, že některá z doporučení OBSE/ODIHR vydaných po prezidentských volbách v roce 2015 budou realizována před parlamentními volbami v roce 2016,
 - s ohledem na propuštění šesti politických vězňů běloruskými orgány dne 22. srpna 2015 a na následné prohlášení místopředsedkyně Komise, vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federiky Mogheriniové a komisaře pro evropskou politiku sousedství a jednání o rozšíření Johannese Hahna ze dne 22. srpna 2015 o propuštění politických vězňů v Bělorusku,
 - s ohledem na čl. 123 odst. 2 a 4 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že OBSE/ODIHR ve spolupráci s Benátskou komisí Rady Evropy ve své závěrečné zprávě o prezidentských volbách v Bělorusku v roce 2015 připravila soubor doporučení, jež měla být Běloruskem provedena do parlamentních voleb v roce 2016;
- B. vzhledem k tomu, že v zájmu zlepšení vztahů se Západem přijaly běloruské orgány

váhavá opatření, která stranám demokratické opozice umožňují jednodušší registraci než v předchozích volbách a zahraničním pozorovatelům poskytují větší přístup ke sčítání hlasů;

- C. vzhledem k tomu, že dne 6. června 2016 běloruský prezident vyhlásil volby do dolní komory parlamentu; vzhledem k tomu, že se tyto volby uskutečnily dne 11. září 2016; vzhledem k tomu, že pro volby bylo akreditováno více než 827 mezinárodních a 32 100 občanských pozorovatelů; vzhledem k tomu, že v závěrech OBSE/ODIHR se konstatuje, že většina občanských pozorovatelů zastupovala státem dotovaná veřejná sdružení, která se rovněž aktivně podílela na kampani podporující provládní kandidáty; vzhledem k tomu, že na pozvání Ministerstva zahraničních věcí Běloruska byla ke sledování voleb vyslána volební pozorovatelská mise OBSE/ODIHR;
- D. vzhledem k tomu, že podle hodnocení OBSE/ODIHR byly parlamentní volby v roce 2016 zorganizovány efektivně, ale přetrvává řada dlouhodobých systémových nedostatků, a to včetně omezení právního rámce v oblasti politických práv a základních svobod; vzhledem k tomu, že při sčítání hlasů a zpracování výsledků byl zaznamenán výrazný počet procesních nesrovnalostí spolu s nedostatečnou transparentností;
- E. vzhledem k tomu, že po dlouhé době bude v běloruském parlamentu zastoupena demokratická opozice; vzhledem k tomu, že podle zvláštního zpravodaje OSN pro situaci v oblasti lidských práv v Bělorusku zůstává právní a správní systém, který je základem omezování lidských práv, beze změny; vzhledem k tomu, že se od dvou nezávislých poslanců očekává, že budou jednat jako skutečná opozice;
- F. vzhledem k tomu, že od roku 1994 neproběhly v Bělorusku svobodné a spravedlivé volby, jež by se řídily volebními právními předpisy odpovídajícími mezinárodně uznaným normám OBSE/ODIHR;
- G. vzhledem k tomu, že EU zrušila v únoru 2016 většinu omezujících opatření namířených proti běloruským představitelům a právním subjektům jako gesto dobré vůle s cílem povzbudit Bělorusko, aby zlepšilo situaci v oblasti lidských práv, demokracie a právního státu; vzhledem k tomu, že Rada ve svých závěrech týkajících se Běloruska ze dne 15. února 2016 zdůraznila potřebu posílit spolupráci mezi EU a Běloruskem v několika oblastech týkajících se ekonomiky, obchodu a pomoci, což Bělorusku otevřelo možnost žádat o financování z EIB a EBRD; vzhledem k tomu, že byla zaznamenána řada snah zabývat se před volbami konanými v roce 2016 některými dlouhodobými problémy, avšak zároveň přetrvává mnoho neřešených otázek týkajících se právního a procesního volebního rámce;
- H. vzhledem k tomu, že dvě běloruské skupiny monitorující volby – Obránci lidských práv v zájmu svobodných voleb a Právo na svobodnou volbu v roce 2016 – poslední volby odsoudily, neboť podle jejich názoru nesplňovaly řadu klíčových mezinárodních norem a nebyly důvěryhodným obrazem vůle běloruských občanů;
- I. vzhledem k tomu, že běloruské skupiny pro sledování voleb shromáždily konkrétní důkazy o masivním celostátním úsilí navýšit celkovou účast během pětidenního období předčasného hlasování (6. až 10. září 2016) a v den voleb (11. září 2016), a vzhledem k tomu, že jediný nezávislý institut pro výzkum veřejného mínění v Bělorusku (NISEPI) pozastavil v důsledku vládního tlaku svou činnost, takže je velmi obtížné posoudit, jaké jsou skutečné politické preference Bělorusů;
- J. vzhledem k tomu, že část běloruských opozičních sil dne 18. listopadu 2015 poprvé představila společnou dohodu o spolupráci, jejímž cílem byla společná účast v parlamentních volbách v roce 2016;

- K. vzhledem k tomu, že první oficiální návštěva delegace Evropského parlamentu pro vztahy s Běloruskem od roku 2002 se uskutečnila v Minsku ve dnech 18. a 19. června 2015; vzhledem k tomu, že Evropský parlament v současné době nemá s běloruským parlamentem žádné oficiální styky;
- L. vzhledem k tomu, že Bělorusko sehrálo konstruktivní roli při zprostředkování dohody o příměří na Ukrajině;
- M. vzhledem k tomu, že ruská agrese vůči Ukrajině a nezákonné připojení Krymu prohloubily v běloruské společnosti obavy z destabilizace vnitrostátní situace v důsledku změn v rozložení moci; vzhledem ale k tomu, že se obyvatelé Běloruska nevzdali naděje na zásadní reformy a mírovou transformaci své země;
- N. vzhledem k tomu, že běloruské hospodářství zaznamenává období více než dvacetileté stagnace, kdy hlavní odvětví stále zůstávají ve vlastnictví státu a podléhají správnímu řídicímu a kontrolnímu systému; vzhledem k tomu, že běloruská hospodářská závislost na ruské hospodářské pomoci stále narůstá, a vzhledem k tomu, že hospodářské výsledky Běloruska jsou jedny z nejhorších ze zemí Euroasijské hospodářské unie – jeho HDP v letech 2015 až 2016 například poklesl o 30 miliard USD;
- O. vzhledem k tomu, že Bělorusko je jedinou zemí v Evropě, která dosud uplatňuje trest smrti; vzhledem k tomu, že běloruský nejvyšší soud potvrdil dne 4. října 2016 rozsudek smrti nad Sjarhejem Vostrykauem, což je čtvrtý rozsudek smrti potvrzený běloruským nejvyšším soudem v roce 2016;
- P. vzhledem k tomu, že organizace na ochranu lidských práv upozornily na nové způsoby pronásledování opozice; vzhledem k tomu, že se běloruské orgány nevzdaly represivních praktik vůči svým politickým oponentům – pokojní demonstranti stále podléhají správní odpovědnosti, jsou omezena další občanská a politická práva a v zemi jsou noví političtí vězni; vzhledem k tomu, že běloruské orgány nepřijaly žádná opatření k provedení systémových a kvalitativních změn v oblasti lidských práv, zejména na legislativní úrovni;
- Q. vzhledem k tomu, že nutným předpokladem lepších vztahů mezi EU a Běloruskem je výrazné zlepšení svobody projevu a svobody sdělovacích prostředků, dodržování politických práv běžných občanů i opozičních aktivistů a dodržování zásad právního státu a základních práv; vzhledem k tomu, že Evropská unie zůstává pevně odhodlána i nadále hájit lidská práva v Bělorusku, včetně svobody projevu a sdělovacích prostředků;
- R. vzhledem k tomu, že Bělorusko přijalo dne 25. října 2016 svůj první národní akční plán v oblasti lidských práv, který formou usnesení schválila Rada ministrů; vzhledem k tomu, že podle běloruských orgánů tento plán vymezuje hlavní způsoby plnění závazků této země v oblasti lidských práv;
- S. vzhledem k tomu, že jedním z cílů běloruské účasti ve Východním partnerství a v jeho parlamentní odnoži Euronest je intenzivnější spolupráce mezi Běloruskem a EU; vzhledem k tomu, že běloruský parlament nemá v Parlamentním shromáždění Euronest žádný oficiální status;
- T. vzhledem k tomu, že Bělorusko v současnosti buduje u obce Ostrovec na hranici s EU svou první jadernou elektrárnu; vzhledem k tomu, že každá země, která rozvíjí jadernou energii, musí přísně dodržovat mezinárodní požadavky a normy v oblasti jaderné bezpečnosti a ochrany životního prostředí; vzhledem k tomu, že běloruská vláda, jež nese výlučnou odpovědnost za bezpečnost a ochranu jaderných zařízení na území státu,

musí plnit své závazky vůči svým občanům a sousedícím zemím; vzhledem k tomu, že zásady otevřenosti a transparentnosti musí být rozhodujícími aspekty, jimiž se řídí rozvoj, provoz a vyřazování z provozu veškerých jaderných zařízení;

- U. vzhledem k tomu, že Bělorusko je členem Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (CSTO) a účastní se společných vojenských manévrů s Ruskem pojmenovaných „Západ“, při nichž se mimo jiné nacvičují útoky na jejich západní sousedy, jež zahrnují simulaci nasazení jaderných zbraní proti Polsku; vzhledem k tomu, že Bělorusko se má příští rok zúčastnit cvičení „Západ 2017“, jehož součástí mohou být další agresivní scénáře;
1. je i nadále hluboce znepokojen nedostatky, které zjistili nezávislí mezinárodní pozorovatelé v průběhu prezidentských voleb v roce 2015 a parlamentních voleb v roce 2016; bere na vědomí pokusy o pokrok, který je však stále nedostatečný; konstatuje, že v nově zvoleném parlamentu bude jeden zástupce opoziční strany a jeden zástupce nevládního odvětví; považuje to však spíše za politické jmenování než za výsledek voleb; konstatuje, že projednání budoucích legislativních návrhů předložených těmito dvěma poslanci poslouží jako zatěžkávací zkouška, která ukáže politické záměry orgánů stojících za jejich jmenováním;
 2. vyzývá běloruské úřady, aby bez zbytečných průtahů a ve spolupráci s mezinárodními partnery pokračovaly v práci na komplexní reformě volebního systému jako součásti širšího demokratizačního procesu; zdůrazňuje, že doporučení OBSE/ODIHR je třeba zavést v dostatečném časovém předstihu před komunálními volbami konanými v březnu 2018 a že tyto volby musí být sledovány domácími i zahraničními pozorovateli; zdůrazňuje, že tento požadavek je klíčový pro dosažení požadovaného pokroku ve vztazích mezi EU a Běloruskem;
 3. opakovaně vyzývá běloruské orgány, aby za všech okolností zajistily dodržování demokratických zásad, lidských práv a základních svobod v souladu se Všeobecnou deklarací lidských práv a s mezinárodními a regionálními nástroji v oblasti lidských práv, které Bělorusko ratifikovalo;
 4. vyzývá běloruskou vládu, aby rehabilitovala propuštěné politické vězně a v plném rozsahu jim navrátila jejich občanská a politická práva;
 5. vyjadřuje znepokojení nad skutečností, že od roku 2000 nebyla v Bělorusku zaregistrována žádná nová politická strana; vyzývá k tomu, aby byla v této souvislosti zrušena veškerá omezení; zdůrazňuje, že všem politickým stranám musí být umožněna neomezená politická činnost, zejména v období volební kampaně;
 6. očekává od běloruských orgánů, že přestanou pronásledovat nezávislé sdělovací prostředky z politických důvodů; naléhavě vyzývá k ukončení správního stíhání a svévolného využívání čl. 22 odst. 9 bodu 2 správního zákona vůči nezávislým novinářům za jejich spolupráci se zahraničními sdělovacími prostředky bez akreditace, což omezuje právo na svobodu projevu a svobodné šíření informací;
 7. vyzývá běloruskou vládu, aby bezodkladně zrušila čl. 193 odst. 1 trestního zákoníku, který postihuje pořádání aktivit neregistrovaných veřejných sdružení a organizací a účast na nich, a aby umožnila plné, svobodné a nezávislé zákonné fungování veřejných sdružení a organizací; upozorňuje Komisi zejména na skutečnost, že v současnosti je v důsledku uplatňování čl. 193 odst. 1 a dalších restriktivních opatření zaregistrováno více než 150 běloruských nevládních organizací v Litvě, Polsku, České republice a v dalších zemích;

8. naléhavě vyzývá běloruské orgány, aby přezkoumaly politiku, podle níž je mezinárodní finanční podpora určená nevládnímu sektoru v Bělorusku i nadále vystavena značné daňové zátěži;
9. důrazně odsuzuje politiku běloruské vlády spočívající v používání speciálních jednotek k zasahování do vnitřních záležitostí organizací občanské společnosti, včetně těch, které zastupují národní menšiny, jako je nezávislá nevládní organizace „Svaz Poláků v Bělorusku“;
10. naléhavě žádá Bělorusko, jedinou zemi v Evropě, která dosud uplatňuje trest smrti a nedávno obnovila jeho vykonávání, aby se připojilo k celosvětovému moratoriu na výkon trestu smrti, a to jako první krok na cestě k jeho trvalému zrušení; připomíná, že trest smrti je formou nelidského a ponižujícího zacházení, která nemá žádný prokazatelný odrazující účinek, a že v jeho důsledku jsou justiční omyly nezvratné; vyzývá Evropskou službu pro vnější činnost (ESVČ) a Komisi, aby výše uvedené obavy učinily prioritou během pokračujícího dialogu o lidských právech mezi EU a Běloruskem; vítá v této souvislosti skutečnost, že Rada ministrů Běloruska přijala Akční plán pro provádění doporučení vydaných pracovní skupinou pro všeobecný pravidelný přezkum v rámci Rady OSN pro lidská práva, a očekává, že bude tento plán proveden v plném rozsahu;
11. vyzývá EU, aby nepolevovala v úsilí o další normalizaci vztahů s Běloruskem; opakuje svůj názor, že stávající rozdíly lze nejlépe překonat posílením komunikačních kanálů a že další zapojení EU, zejména Evropského parlamentu, do dialogu s Běloruskem, především s jeho občany a občanskou společností, a s parlamentem a různými politickými stranami může přinést hmatatelné výsledky a přispět k nezávislosti, svrchovanosti a prosperitě této země;
12. vyzývá ESVČ a Komisi, aby nadále poskytovaly a rozšiřovaly podporu organizacím občanské společnosti působícím v Bělorusku a v zahraničí; v této souvislosti zdůrazňuje potřebu podporovat všechny nezávislé informační zdroje pro běloruskou společnost, včetně vysílání sdělovacích prostředků v běloruském jazyce a ze zahraničí;
13. bere na vědomí, že v lednu 2014 byla zahájena jednání o zjednodušení vízového režimu zaměřená na zlepšení kontaktů mezi lidmi a povzbuzování vzniku občanské společnosti; zdůrazňuje, že by Komise a ESVČ měly přijmout nezbytná opatření k urychlení pokroku v této oblasti;
14. podporuje politiku EU spočívající v „kritické angažovanosti“ vůči běloruským orgánům a vyjadřuje svou připravenost rovněž k ní přispívat prostřednictvím své Delegace pro vztahy s Běloruskem; vyzývá Komisi, aby bedlivě sledovala legislativní iniciativy a kontrolovala jejich provádění; připomíná, že se EU musí ujistit, že její prostředky nejsou využívány k potlačování organizací občanské společnosti, obránců lidských práv, novinářů na volné noze a vůdčích představitelů opozice;
15. je znepokojen problémy týkajícími se bezpečnosti, které se objevily v důsledku výstavby běloruské jaderné elektrárny u obce Ostrovec, jež leží méně než 50 km od litevského hlavního města Vilnius a nedaleko polských hranic; zdůrazňuje potřebu komplexního mezinárodního dohledu nad realizací tohoto projektu, aby bylo zabezpečeno splnění mezinárodních požadavků a norem v oblasti jaderné bezpečnosti a ochrany životního prostředí, včetně úmluvy OSN z Espoo a Aarhuské úmluvy; vyzývá Komisi, aby otázku bezpečnosti a transparentnosti této jaderné elektrárny ve výstavbě zařadila do svého dialogu s Běloruskem a Ruskem, neboť Rusko tento projekt, který je založen na technologii společnosti Rosatom, financuje, a aby podávala Parlamentu

a členským státům, zejména těm, které s Běloruskem sousedí, pravidelné zprávy; vyzývá Radu a Komisi, aby pomocí svých nástrojů, včetně stanovení podmínek pro jakoukoli makrofinanční pomoc EU, zajistily, aby Bělorusko v jaderné elektrárně Ostrovec splnilo mezinárodní bezpečnostní normy, zejména aby provedlo zátěžové testy, jak bylo dohodnuto s Komisí dne 23. června 2011;

16. s potěšením očekává přistoupení Běloruska k Parlamentnímu shromáždění Euronest v souladu s ustavující listinou, jakmile budou splněny politické podmínky, a přikládá tomuto přistoupení velký význam, neboť by se jednalo o přirozené rozšíření účasti Běloruska v rámci mnohostranné spolupráce ve Východním partnerství;
17. opakuje své odhodlání pracovat ve prospěch obyvatel Běloruska, podporovat jejich prodemokratické snahy a iniciativy a přispívat ke stabilní, demokratické a blahobytné budoucnosti země;
18. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení místopředsedkyni Komise, vysoké představitelce Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, Evropské službě pro vnější činnost, Radě, Komisi, členským státům, OBSE/ODHIR, Radě Evropy a běloruským orgánům.